

**NYILVÁNTARTÁS A PÜSPÖKLADÁNYI TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁRBA
FELVETT NEMZETI ÉRTÉKEKRŐL**

<i>Nemzeti érték megnevezése</i>	<i>Nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása</i>	<i>Nemzeti érték fellelhetőségének helye</i>	<i>Nemzeti érték rövid bemutatása</i>	<i>Püspökladányi Települési Értéktárba történő felvétel ideje, TÉB határozat száma</i>
1. Püspökladány, volt MÁV Fatelítő gépi berendezései és épületegyüttese	ipari és műszaki megoldások	4150 Püspökladány, Kiss Ferenc utca 35.	A több mint száz éve létesített üzemet kezdetben postai villanyoszlopok, majd később a Magyar Államvasutak telített vasúti talpfaigényeinek kielégítésére hozták létre. 1926-ban a hazai gépgyártás meghatározó gyárában, a Láng Gépgyárban gyártott gőzgépekkel és gőzkazánnal és egyéb berendezésekkel szerelték fel, melyek ma is eredeti helyükön vannak, részben vagy teljesen működőképes állapotban. Így egyben, eredeti épületekben elhelyezett ilyen jellegű ipartörténeti gépi berendezések Magyarországon nincsenek, de talán Európában sem!	⇐2014. május 20. ⇐1/2014. (V. 20.) TÉB határozat
2. Püspökladány Anno honlap helytörténeti honlap (www.puspokladanyanno.hu) és digitális gyűjteménye	kulturális örökség	http://puspokladanyanno.hu/	Püspökladány Anno honlap Püspökladány város első helytörténeti honlapja, amely 2012. június 1-jén született meg. A honlap célja: Püspökladány múltjának bemutatása, helytörténeti és családtörténeti értékeinek összegyűjtése, megőrzése és közkinccsé tétele. A Püspökladány Anno helytörténeti honlap és annak digitális gyűjteménye a magyar, ezen belül is a püspökladányi hagyományokhoz kapcsolódó, a közelmúlt során felhalmozott és megőrzött helytörténeti szellemi értéket, közösségi értéket képvisel.	⇐2015. május 19. ⇐1/2015. (V. 19.) TÉB határozat
3. Karacs Ferenc életműve	kulturális örökség	Karacs Ferenc Múzeum Tagintézmény Püspökladány, Kossuth u. 28. http://ladanymuzeum.hu	Karacs Ferenc püspökladányi születésű rézmetsző-térképkesztő mester volt, a reformkori Magyarország nagy formátumú mestere. Munkássága során számtalan művészi kidolgozású rézkarcot alkotott. Egyike volt azoknak, akik a	⇐2015. szeptember 15. ⇐2/2015. (IX. 15.) TÉB határozat

			térképet német és latin helyett magyar nyelven kezdte el készíteni, így rendkívül fontos munkát végzett a korszakban. Tudatosan választotta Magyarországot munkássága színteréül, bár külföldön nagyobb anyagi megbecsülésben részesült volna. Műveltsége, szaktudása és embersége a kor nagyjai közé emelték, akik társai voltak a mindennapokban. A telket, ahol született, és a pesti házát ma is emléktábla jelöli meg. Nagysága jele, hogy két püspökladányi közintézmény is a nevét viseli, valamint több köztéri alkotás is őt ábrázolja. Könyvek és tanulmányok ápolják örökségét és tárják fel életének részleteit.	
4. Árpád-kori kápolnaram	kulturális örökség	Református temető mögötti terület.	1986-ban egy ásatás során a református temető mögött, az ún. Nagyboldogasszony-halmán a régészek egy 12. századi kápolna döngölt agyagalapozásának a nyomait tárták fel. Ez bizonyítja, hogy ezen a területen már 900 évvel ezelőtt keresztény lakosság élt. Később a rom alapján téglákból kirakták a kápolna alapjait, így látható ma is, igaz, eléggé leromlott állapotban.	⇐2015. szeptember 15. ⇐3/2015. (IX. 15.) TÉB határozat
5. Püspökladányi úrzászló	kulturális örökség	Karacs Ferenc Múzeum Tagintézmény Püspökladány, Kossuth u. 28. http://ladanymuzeum.hu	1980. május 26. és június 3. között Farkas Bertalan, az első magyar űrhajós űrutazáson és kutatáson vett részt a szovjet Szaljut-36 űrhajón és a Szaljut-6 űrállomáson. Szűrös Mátyás akkori moszkvai nagykövet kérésére az űrrepülésre magával vitte Püspökladány település zászlajának egy példányát, amelyet később az űrhajósok aláírásával ellátva adott vissza.	⇐2015. szeptember 15. ⇐4/2015. (IX. 15.) TÉB határozat
6. Nagyvárosháza	épített környezet	4150 Püspökladány, Hősök tere 1. (Bocskai u. 2.)	A 19. század közepén épült, az első, északi része 1851-ben, a legkésőbbi (déli) 1911-ben. Az épület felépítését Nábrátzky Antal járási főszolgabíró szorgalmazta az 1840. évi tűzvész után. Az épületet a település központjában, a Hősök terén a Karacs Ferenc Kollégium és a Városháza új szárnya fogja közre. Az épület gyönyörű, kései klasszicista stílusú.	⇐2015. december 15. ⇐5/2015. (XII. 15.) TÉB határozat

<p>7. Kecskés Gyula: Püspökladány újkori története helyneveiben című könyv</p>	<p>kulturális örökség</p>	<p>Püspökladányi Tájékoztató és Közművelődési Központ, Könyvtár, Múzeum Tagintézményei</p>	<p>Kecskés Gyula püspökladányi lakos 40 éven keresztül gyűjtögette a Püspökladány történetére vonatkozó írásos forrásokat, térképeket és szóbeli hagyományt. Önszorgalomból végzett hatalmas gyűjtő- és rendszerező munkájának eredménye a Püspökladány újkori története helyneveiben c. kiadvány, amely 1974-ben jelent meg először. (2013-ban újra megjelent egy reprint kiadás.) A monumentális mű a ladányi épületeken és határneveken keresztül mutatja be a település múltját az 1970-es évek elejéig. Így azon túl, hogy a településről szól, szöszedetével célirányosan is kutatható. Okosan szerkesztett, világosan hivatkozott, közérthető nyelven megírt mű.</p>	<p>⇐2015. december 15. ⇐6/2015. (XII. 15.) TÉB határozat</p>
<p>8. A múltnak kövéből ... című könyv</p>	<p>kulturális örökség</p>	<p>Püspökladányi Tájékoztató és Közművelődési Központ, Könyvtár, Múzeum Püspökladány, Petőfi u. 5-7.</p>	<p>A Püspökladányi Tájékoztató és Közművelődési Központ, Könyvtár, Múzeum 2014-ben adta ki „A múltnak kövéből...” c. könyvet, amely közismert és sokak által szeretve tisztelt, élő vagy már eltávozott helyi emberek portréját mutatja be, összesen negyvenet. A bemutatott lakosok között van pedagógus, iparosmester, politikus, postás, fodrász, akik méltán kerültek be egy összegző kiadványba. A kiadvány színes képekkel van illusztrálva.</p>	<p>⇐2015. december 15. ⇐7/2015. (XII. 15.) TÉB határozat</p>
<p>9. Sárréti fakanál című könyv</p>	<p>kulturális örökség</p>	<p>Püspökladányi Tájékoztató és Közművelődési Központ, Könyvtár, Múzeum Püspökladány, Petőfi u. 5-7.</p>	<p>A Sárréti fakanál c. kiadványt a Püspökladányi Tájékoztató Központ adta ki. Hagyományosnak mondható ételek elkészítését mutatja be, amelyeket a Sárréti emberek készítettek, fogyasztottak és amik máig is kedvenc ételeink közé tartoznak. A könyv különlegessége, hogy a legtöbb ételhez érdekes információt is szolgáltat az étel eredetéről, vagy éppen a hozzá társuló kulturális hagyományokról. Színvonalas, szép kiadvány, képekkel illusztrálva.</p>	<p>⇐2015. december 15. ⇐8/2015. (XII. 15.) TÉB határozat</p>
<p>10. Köztéri fúrott kutak</p>	<p>épített környezet</p>	<p>1. Éles-kút (Árpád u. és Deák Ferenc u. sarka) 2. Egri-kút (Dembinszky u. és Arany János u. sarka) 3. Fehéregér kútja (Csillag u. és Rákóczi u. sarka) 4. Öhlbaum-kútja (Arany János u. és</p>	<p>Abban az időben amikor még a házakba nem volt bekötve a vezetékes víz, az emberek a szabad téri kutakhoz jártak a szükséges vízmennyiségért. Éppen ezért nagyon fontos pontjai voltak a településnek ezek a részek. A létfenntartás nélkülözhetetlen eszközei voltak ezek a kutak.</p>	<p>⇐2016. április 26. ⇐4/2016. (IV. 26.) TÉB határozat</p>

		<p>Kisfaludy u. sarka) 5. Zsidó-kút (Esze Tamás u. és Dió u. sarka) 6. Bercsényi és Bocskai u. sarok 7. Toldi u. és Árpád u. sarok 8. Hajdú-kút (Petri Pál u. és Budai Nagy Antal u. sarka) 9. Dobó u. 10. Csillag u. és Nagykárolyi u. sarok 11. Balaton u. és Lajta u. sarok</p>		
<p>11. Zilahi Lajos: Püspökladányi tájszótár című könyv</p>	<p>kulturális örökség</p>	<p>http://puspokladanyanno.hu/</p>	<p>A Püspökladányi tájszótár című kiadványt a püspökladányi születésű nyelvész, <i>Zilahi Lajos</i> írta és a Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványainak sorában jelent meg 214. számmal, 2004. évben. A <i>Püspökladányi tájszótár</i> megjelenését a Magyar Nyelvtudományi Társaságon kívül megyei és helyi támogatás is segítette, írója Zilahi Lajos, felelős kiadója a Magyar Nyelvtudományi Társaság (Budapest). A <i>Püspökladányi tájszótár</i> elődeink helyi nyelvjárási szókincsének összegyűjtését, s így megmentését tűzte ki céljául, a szavak jelentésén túl lejegyzte ezek egykori nyelvjárási kiejtését is. A szótárban olyan szavak kerültek összegyűjtésre, melyek őseink életének még szerves részét képezték, ma már azonban nagyrészt kikoptak a szókészletből, feledésbe merültek.</p>	<p>⇐2016. április 26. ⇐5/2016. (IV. 26.) TÉB határozat</p>
<p>12. Id. Boruzs András munkássága</p>	<p>kulturális örökség</p>	<p>Ifj. Boruzs András tulajdonában (Püspökladány, Katona József u. 32.) http://puspokladanyanno.hu/</p>	<p>Id. Boruzs András híres püspökladányi pásztorinasztia tagja volt, ki szakértelmével, szakma iránti alázatával méltán járult hozzá a pásztorhivatás hagyományainak megőrzéséhez. A munkájáról készült felvételeket a Néprajzi Múzeum fotótára őrzi. Az általa készített pászortárgyak múzeumok gyűjteményét gyarapítják, melyeket nagy szakértelemmel és ösztönös tehetséggel készített. A népzene területén is kiemelkedőt alkotott, hisz a Püspökladányi Citerazenekar alapítójaként, a Sárreői Népi Együttes vezetőjeként</p>	<p>⇐2016. április 26. ⇐6/2016. (IV. 26.) TÉB határozat</p>

			jelentős szerepe volt a helyi népzene népszerűsítésében, a népdalok megőrzésében, a zenekedvelő fiatalok tanításában, ugyanakkor a citerakészítéshez is remekül értett. Munkásságát számtalan fotó, dokumentum, leírás, hanganyag, elismerés és tárgyi emlék is megőrizte, melyek összessége, illetve Id. Boruzs András munkássága méltán helyet érdemel a Püspökladányi Települési Értéktárban.	
13. Katolikus templom	épített környezet	4150 Püspökladány, Bajcsy-Zsilinszky utca 1.	Medgyaszay István műegyetemi tanár tervei szerint, Wagner József egri építész építette 1922-ben. Az építés költségeit a Vallásalapítvány, mint kegyúr, állta. A templomot 1923 őszén szentelték fel Szent Péter és Pál apostolok tiszteletére. Az építés során történt hibák miatt 1927-ben kívülről támfalakat építettek, belülről pedig vonóvasakkal kötötték össze a falakat.	⇐2016. augusztus 23. ⇐7/2016. (VIII. 23.) TÉB határozat
14. Gólyavár	épített környezet	4150 Püspökladány, Baross utca 1.	1896. november 1-én helyezték Püspökladányba a Törökszentmiklóstól Biharpüspökiig terjedő vasútvonalra felügyelő Osztálymérnökséget. A hivatal bérelt lakásban működött, sokáig a Rákóczi u. 12. sz. alatt. 1926-ban készült el a Baross és Rákóczi utcából a vasúti pályaudvarra vezető, jelenleg névtelen utca sarkán erre a célra emelt MÁV Osztálymérnökség, amelyet a lakosok az oldalát díszítő, gólyához hasonló stilizált madár alakról Gólyavárnak neveztek el. A díszítést a háborús nyomok eltüntetése alkalmával lekaparták. 1941-ben Nagyváradra helyezték az Osztálymérnökséget, ott volt 1945-ig, ekkor visszahelyezték Püspökladányba. 1950. december 31. napjával püspökladányi működése megszűnt, beolvadt a kisújszállási pályafenntartási főnökségbe	⇐2016. augusztus 23. ⇐8/2016. (VIII. 23.) TÉB határozat
15. Református templom	épített környezet	4150 Püspökladány, Kálvin tér	A templom 1792-ben későbarokk stílusban épült fel. Püspökladányban 1840-ben tűzvész pusztított. E nagy pusztítás után 1859-ben a templomtoronyot felújították és tűzorségi-figyelővel látták el. 1935-ben, 1974-ben és legutóbb 1992-től 2002-ig a	⇐2017. február 21. ⇐1/2017. (II. 21.) TÉB határozat

			<p>templom teljes belső és külső részeinek felújítása történt meg. A templom egyhajós, síkmennyezetű. A templomhajó félköríves lezárással készült barokk jellegnek megfelelően. A templomhajó belső kiképzése, tagozása megegyezik a külső homlokzati megjelenéssel. A szószerk elhelyezése javítja a templom akusztikáját. A toronytest a templom északi falán épült. A torony végződésén már a copf stílus jegyei jelentkeznek. A tűzóri körüljárónál kialakított visszaugrás a választópárkányokkal osztott karcsú tornyot szépen tagolja. A templomtest kialakításánál, valamint a párkány tagozatok formálásánál még a barokk jelleg ismerhető fel. A negyedköríves sarok kiképzések, valamint a falpillérek felett kialakított golyvás főpárkányok a provinciális barokk stílust képviselik. A főpárkányok feletti csigavonalas oromfal csatlakozása a toronytesthez a karcsú tornyot még jobban kiemeli..</p>	
<p>16. Első világháborús emlékmű, egykori nevén Hősök szobra</p>	kulturális örökség	4150 Püspökladány, Hősök tere parkja	<p>A Hősök terén áll az I. világháborús emlékmű.1929-ben a község lakosságának önkéntes adományából készült, az elesett püspökladányi hősök nevének, emlékének megőrkítése céljából. A bronzszobor Horváth Géza alkotása, Krausz Ferenc budapesti műhelyében készült. Talapzatára 451 nevet véstek. A névsor nem teljes, mert a családok bejelentése alapján kiderült, hogy több név lemaradt, melynek pótlására később kísérlet történt. Az emlékmű talapzatán 8 külön oszlopban olvashatók azoknak a nevei, akik a különböző hadműveletekben veszítették életüket. Az emlékmű feliratát többször is megváltoztatták, mai felirata: " AZ 1914-1918 ÉVI VILÁGHÁBORÚBAN ÉS AZ 1938-... ÉVI HADMŰVELETEK SORÁN A HAZÁÉRT HŐSI HALÁLT HALTAK EMLÉKÉRE!".</p>	<p>⇐2017. február 21. ⇐2/2017. (II. 21.) TÉB határozat</p>
<p>17. Csibi Gyuláné és Soós Kálmánné püspökladányi</p>	kulturális örökség	Püspökladány	<p>Csibi Gyuláné püspökladányi cifraszűr készítő, népi iparművész, a Népművészet Mestere cím birtokosa,</p>	<p>⇐2017. február 21. ⇐3/2017. (II. 21.) TÉB</p>

szűrkészítők munkássága			a Hajdú-Bihar Megyei Népművészeti Egyesület tagja, lánya, Soós Kálmánné viseletszűr készítő. Kiváló, szakmailag is elismert, többszörösen minősített munkájukat számtalan kiállítás és elismerés bizonyítja, munkásságuk több esetben került bemutatásra a helyi és országos médiában is. Népművészeti rendezvények, szakmai fórumok, kiállítások és bemutatók állandó meghívottjai, ahova legtöbbször munkájuk, vagy egészségi állapotuk miatt nem jutnak el, de ahol csak tudják, alázattal képviselik mesterségüket.	határozat
18. MÁV felvételi (vasútállomás és resti) épület	épített környezet	4150 Püspökladány, Vasút utca 1.	Az épület Püspökladány egyik jelképes „kapuja”, jellegzetes Tiszavidéki Vasúti felvételi épület. Egyemeletes, romantikus stílusú, II. osztályú típusépület, melyhez keleti oldalon csatlakozik a földszintes RESTI épület. A magyarországi császári királyi főkormányzószék 1856. nov. 23-án kötelezte a Tiszavidéki Vasúttársaságot pályaudvarok létesítésére Szolnoktól Debrecenig, illetve 1858 végéig Püspökladánytól Nagyváradig. 1857. április közepén a vasúttársaság megkötötte az épületek felépítésére a szerződéseket, köztük a püspökladányi állomását is. Az állomás az első időkben négyvágányos volt. A csomóponti állomás fontosságát tükrözi, hogy a vasúttársaság a főépület elé eső három vágány fölé az épület hosszával megegyező hosszban díszes fedett fa csarnokot ácsoltak, amit színesre festettek. Ez annak idején is ritkaságnak számított, ma már sajnos egyik magyarországi állomáson sem található ilyen csarnok, a régi képek között azonban több felvételt is találunk, melyen ez a csarnok jól látható. A csarnokot visszatérő tüzesetek miatt 1918-ban végleg lebontották. Az állomásépületet 1935-ben és 1989-ben is felújították.	⇐2017. június 27. ⇐5/2017. (VI. 27.) TÉB határozat

Püspökladány, 2017. július 5.

K o v á c s Krisztina sk.
elnök